

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-674-4-6>

**PROFESSIONAL LEGAL CONSCIOUSNESS OF JUDGES
AND ITS IMPACT ON THE APPLICATION OF LAW
IN ALL FORMS OF JUDICIAL PROCEEDINGS**

**ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ СУДДІВ ТА ЇЇ ВПЛИВ
НА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ В УСІХ ВИДАХ ПРАВОСУДДЯ**

Yasynok D. M.

*PhD in Law
senior lecturer at the Department
of justice and philosophy
Sumy National Agrarian University
Sumy, Ukraine*

Ясинюк Д. М.

*доктор філософії у галузі права
старший викладач кафедри
правосуддя та філософії
Сумський національний аграрний
університет
м. Суми, Україна*

Особу судді як особу, яка наділена державною владою у сфері урегулювання всіх безвиключно цивільно-правових, адміністративно-правових, господарсько-правових спорів необхідно розглядати не лише як професійного юриста, а і як людину, державного службовця, аналітика, психолога, культуролога, правозастосувача тощо. Оскільки кожен суддя є центральною фігурою в усіх видах правосуддя, то його постать формує собою ядро судової системи. І це дійсно так, оскільки відсутність судді говорить про відсутність правосуддя, а без волі судді право залишається просто незатребуваною правовою нерухомістю.

Норми права – це лише певний правовий сценарій, який прописаний і закріплений законодавцем з тим, щоб фізичні і юридичні особи (в тому числі і сама держава) діяли в його межах і у той спосіб, який визначено законодавцем. При виході за її межі чи недотриманні їх змістовно-правової суті ситуація набирає спірного характеру і при розгляді таких цивільно-правових, адміністративно-правових, господарсько-правових спорів безпосередньо в судовому засіданні суд на основі засобів доказування перевіряє та оцінює не лише ті чи інші дії чи бездіяльність особи, на предмет їх законності, а і дає таким діям юридичну оцінку.

Таким чином за словами А. Гамільтона суди служать проміжними органами між народом і законодавчою владою [1, с. 504–505].

Такий суспільно-правовий статус суду вимагає від нього певної як професійної, так і суспільної репутації, яка вбирає в себе цілу систему цінностей як статутного, так і природного права. При цьому, в першому випадку мова йде про принципи як матеріального, так і процесуального

права, які є політико-правовою базою, яку сповідує держава і відповідно до якої діє увесь механізм правозастосування.

До таких принципів відносяться принципи верховенства права, змагальності, диспозитивності, пропорційності, гласності, доступу до правосуддя, свободи договору, підприємницької діяльності, судового захисту цивільних, земельних, трудових прав та інтересів, рівності всіх перед законом і судом тощо.

В другому випадку: природне право з його принципами чесності, справедливості, неупередженості, непідкупності, моральності підкреслює його раціональність, формуючи собою суспільно-правову свідомість по відношенню як до права, так і правозастосування, правосуддя щодо окремих суддів та правосуддя в цілому.

Таким чином, весь комплекс як професійно-правової, так і суспільно-правової, морально-правової, психолого-правової свідомості тощо поєднуючись між собою діє в межах процесуальної форми судових засідань, які організує, якими керує і які контролює кожен суддя. Це означає, що саме його рівень професійно-правової свідомості впливає не лише на оперативність правосуддя, точність виконання всіх судових процедур, але і на справедливість в оцінці всіх наданих і доведених до суду засобів доказування, а відтак і усвідомлено-професійного правозастосування норм матеріального права на основі всеохоплюючого принципу верховенства права. Таким чином суддя на думку Г. Гегеля «не тільки здійснює закон, він є... і діяльною стороною. Його точка зору, його думка тощо впливають на хід справи. Таким чином, кожне рішення, кожен вирок складається із двох елементів: один із них – закон, другий – думка, точка зору, характер судді. І ця друга сторона існує у значній мірі» [2, с. 446].

Професійно-правова свідомість суддів, яка спрямована у сферу правозастосування, має місце і впливає не лише на точність, розумність та правову визначеність норм права при їх правовому тлумаченні, що по суті є класикою правозастосовчого процесу, але вона має місце і у сфері судової правотворчості, яка як форма правозастосування стає все більш і більш актуальною, оскільки законодавець, працюючи в «турбо-режимі» правотворення, одночасно породжує правову турбулентність, де норми права або є неповними, нечіткими, суперечливими чи взагалі відсутніми. В таких випадках «суд вимушений вдаватися до судової правотворчості, створюючи нові правові поняття, положення чи правила, які дають можливість розуміння щодо тих чи інших суспільних відносин» [3, с. 106].

Таким чином професійно-правова свідомість суддів з точки зору правотворчого правозастосування по суті являє собою «світоглядну

систему професійних поглядів суддів на право у сфері правозастосовчої практики» [3, с. 130].

Література:

1. Федераліст: політичне есе А Гамільтона, Дж. Медісона і Дж. Джея ; пер. з нім. Видавнича група «Прогрес»-«Літера», 1993. 568 с.
2. Гегель Г. В. Ф. Філософія права : пер. з нім. Видавництво «Думка», 1990. 524 с.
3. Ясинок Д. М. Судова правотворчість та її межі в цивільному судочинстві України : монографія. Київ : Алерта, 224. 226 с.